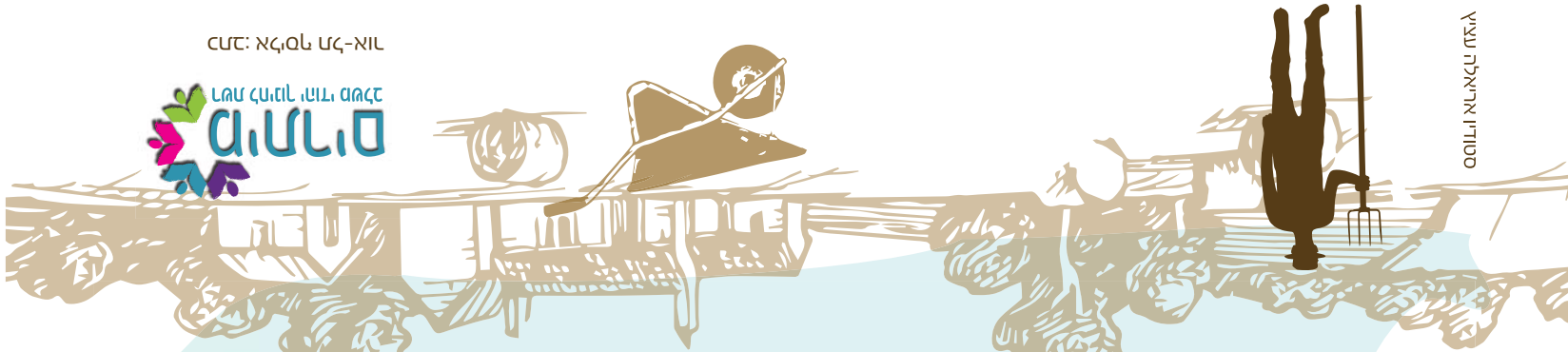
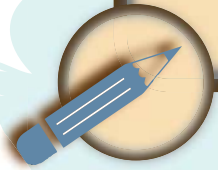

'טעמטע טעמטע קאן טוויזט קאן חזקא, זשטן 'טעמטע טעמטע
 טעמטע טעמטע קאן טעמטע זשטן טעמטע טעמטע וואלט 'קאן טעמטע טעמטע
 'טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע
 טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע
 'טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע
 טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע
 טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע טעמטע

פאגל פאלקס: כאן בוים - חברת מופת

האזינו לשיר 'דמיון' של ג'ון לנון וקראו את התרגום לעברית:

עצמאות מדינית

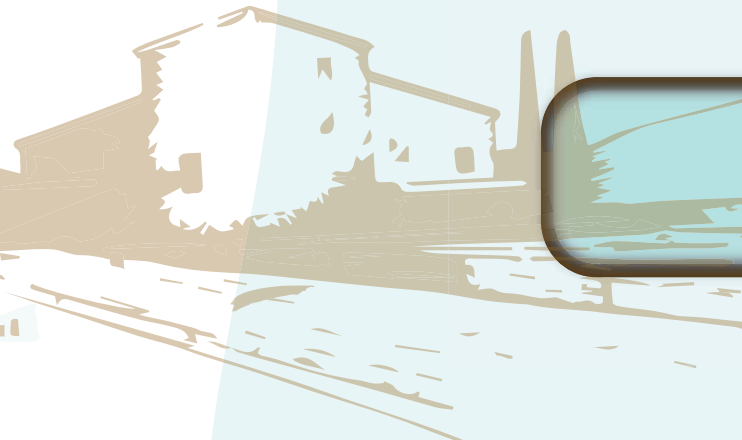
- מהי חברת מופת, בעיניכם?
- חשבו באילו מובנים אפשר לראות את החיים בקהילה שלכם ובסביבה שלכם 'חברת מופת'.
- אילו מעשים יש לעשות אחרת בסביבתכם הקרובה כדי להצליח להגשים את השאיפה לחברת מופת?

מתיישבים רבים ראו בהקמת היישובים לא רק הזדמנות לחדש את החיים היהודים בארץ ישראל, או להוביל במעשיהם להקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל. הם גם ראו בכך הזדמנות לבנות חברת מופת. חברת מופת היא חברה המתנהלת בצורה הנכונה והטובה ביותר (על פי ראות עיניו של האדם המתאר אותה). למשל, חברי קיבוצים רבים ראו ב'קבוצה' הזדמנות לחיים נעלים ביותר: חיים שוויוניים מתוך שותפות מלאה. היישוב הראשון שנבנה במתכונת הזאת הוא דגניה, 'אם הקבוצות והקיבוצים'. בעקבות הקמת דגניה, ולאור המבנה המיוחד שהנהיגו המתיישבים בדגניה, הוקמו קבוצות וקיבוצים רבים ברחבי הארץ. יוסף בוסל, אחד האנשים המרכזיים בעיצובה של דגניה, ניסח את המטרה המרכזית של החיים השיתופיים והשוויוניים בקבוצה:

גולת הכותרת של הקבוצה [...] לבחור חיים של שוויון במובן הכלכלי וחיים של שוויון בין החברים והחברות.

(מתוך 'השאיפה לחיי שיתוף וראשית הגשמתה בעלייה השנייה: דעות ועדויות' מאת שמואל גדון)

-
-
- א. מה היתרונות ומה החסרונות בחיים שיתופיים בקיבוץ?
ב. האם הייתם רוצים לגור בקיבוץ? מדוע?

לצד רעיון השיתוף והשוויון בחברת המופת שביקשו חברי הקיבוצים להקים, היו לאנשים אחרים שאיפות אחרות. תנועת 'אחווה', תנועה ציונית אמריקאית, הקימה שבעה יישובים וקנתה אדמות רבות. פעילים ועולים רבים בתנועת אחווה ראו בחידוש החיים בארץ ישראל הזדמנות ליצירת חיים אנושיים ויהודיים בריאים ומאוזנים:

אני מרוסיה וגר באמריקה זה שלוש שנים [...] אני רוצה לחיות בארץ ישראל עם משפחתי [...] חיים יהודיים, באמריקה החיים משוגעים [...] ואראה את הארץ והינה נשחתה ולא ישרה בעינינו [...] נפלה מאוד היהדות והתורה בשפל המצב [...] כי רובם ברובם מחללי שבת [...] אנו רוצים שילדינו יתחנכו בארץ ישראל וינשאו בה באווירה שבה היהודי והאדם יגיעו להתפתחותם המקסימלית כאישיות אחת.

(מתוך מכתב שכתב מקס באקר, לקסינגטון, ארצות הברית, אל המשרד הארצישראלי ביפו ביום 13.3.1914)

שאיפה דומה לזו חוזרת בדבריהם של רבנים והוגים דתיים לפני וגם אחרי קום המדינה. הם שאפו שהחברה או המדינה תהיה חברה המגשימה את חיי התורה והמסורת של עם ישראל באופן מלא. כך כתב, לדוגמה, החכם משה מלכה. החכם משה מלכה היה יליד מרוקו, שם שימש ברבנות, ולאחר עלייתו ארצה היה רבה הספרדי הראשי של העיר פתח תקווה במשך שנים ארוכות:

להעמיד דגל המדינה בבית הכנסת - אדרבה, זהו כבודה ותפארתה של מדינת ישראל שיתנוסס דגלה על גבי ארון הקודש, כדי להוכיח קבל העמים והעדויות שתורת ישראל וארץ ישראל היינו הך, וכי דגל ישראל צריך שיהיה קשור לתורה ישראל.

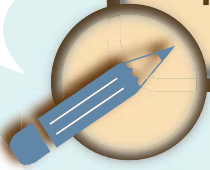
(שו"ת מקוה המים, חלק ה סימן כ"ב, סעיף ג)

לצד עמדות אלו היו, כמובן, עמדות נוספות אשר חשקו בחברת המופת אך פירשו וביטאו את משמעות הרעיון בדרכים שונות.

יִשְׂרָאֵל מוֹרֵה עַם וּמִלֵּךְ מִלֵּט וּמִלֵּט מִלֵּט

[illegible][illegible]

טלויזיע צום חינוך און אפאקאטאגא - סאטמאר'ס שולען זענען דא

[illegible]

כגשמת כחל/ק: שומרים ולוחמים יהודים

לפניכם כרזה מהשנים 1941-1945
הקוראת לנשים יהודיות מהארץ
להתגייס ל-ATS, חיל העזר לנשים
של הצבא הבריטי בזמן מלחמת
העולם השנייה.

עצמאות מדינית

א. מה המסר שעולה מחיבור האיור והציטוט מספר ישעיהו?

ב. האם אתם מזדהים עם מסר זה? מדוע?

ג. המאמצים לגייס נשים מהיישוב היהודי בארץ לצבא הבריטי הצליחו במידה רבה, ובסך הכול התגייסו כ-3,500 נשים. אחת מהן הייתה רחל מקלב-מזור. היא התקדמה בסולם הדרגות הצבאיות והגיעה לדרגה המקבילה לדרגת רב סרן בצבא כיום. לדעתכם, מה היו חושבות אותן נשים לו ראו את צה"ל ואת התפקידים והדרגות שאליהן מגיעות הנשים כיום?

היישוב היהודי בארץ ישראל של לפני כ-120 שנה מצא את עצמו לא פעם ולא פעמיים מול מתקפות; לעיתים היו אלו שודדים שפרצו אל היישובים החקלאיים ורצו לגנוב מחיות המשק או מהתבואה, ולעיתים היו אלו פורעים שרצו לפגוע ביהודים וביישובים היהודים עצמם על רקע לאומי או דתי. לשם כך שכרו תושבי המושבות היהודיות את שירותיהם של ערבים וצ'רקסים בני הארץ, כדי שישמרו על השדות ועל המשקים.

חברת ההגנה מתאמנת בנשק (1948).
מוזיאון ההגנה, מתוך אתר פיקיוויקי

בתקופת העלייה השנייה (1904-1914) עלו צעירים רבים לבנות בארץ ישראל חברה יהודית חדשה. אלה היו 'החלוצים', והם חלמו על חברה בריאה ומתוקנת על פי דרך החיים שבה האמינו ושהייתה מנוגדת, על פי רוב, לחיי המסורת היהודיים. מתוך אותה שליחות ואמונה הם פעלו בתחומים רבים במרחב רב. כחלק מתפיסת עולמם הם האמינו שבשונה מהחיים היהודיים בגלות, בארץ צריכה כל העבודה להיעשות בידי יהודים, ובכלל זה השמירה וההגנה. הם התנגדו לשכירת שירותי הערבים והצ'רקסים כשומרים והקימו ארגוני שמירה יהודיים כדוגמת 'בר גיורא'. פעולותיהם היו חשובות, הם הצמיחו כוח מגן עברי, אבל היה בהם גם חיסרון - הם גזלו מידי השומרים ילידי הארץ פרנסה והוסיפו בכך איבה בין יהודי הארץ וערביי הארץ.

אחר כך, בימי המנדט הבריטי, המתקפות המתגברות על היישוב היהודי ותחושת חוסר האונים אל מול השלטון הבריטי הובילו להקמת מחתרות (קבוצות של לוחמים יהודים בניגוד לחוק, שפעלו במחתרת) שיגנו על היישוב העברי, וגם ינסו להביא לכך שהבריטים יעזבו את הארץ ותתאפשר הקמת מדינה יהודית.

שתי מחתרות כאלה היו האצ"ל וההגנה. בין שתי המחתרות הללו שררה מחלוקת: האצ"ל (ארגון צבאי לאומי) ראו לנכון לפעול נגד השלטון הבריטי, בעוד שההגנה, הזרם המרכזי של היישוב היהודי בארץ באותם הימים, התנגדה לכך (למעט תקופה קצרה שבה התאחדו המחתרות לתנועת המרי העברית). חברי ההגנה רדפו את חברי האצ"ל במשך תקופה ארוכה, ואף הסגירו אותם לידי הבריטים.

בין המחתרות היו מחלוקות נוספות. למשל, ביחס לערביי הארץ. המחתרות הסכימו כולן שיש לעשות כל שביכולתן להגן על היהודים והיישובים היהודיים, אך חברי מחתרת הלח"י (לוחמי חירות ישראל) וחלק מלוחמי האצ"ל ראו לנכון לבצע גם התקפות נגד הערבים, התקפות הכוללות פגיעה בחפים מפשע, וכך ליצור הרתעה ופחד. אך מרבית חברי האצ"ל, ההגנה ורוב היישוב היהודי בארץ התנגדו לפעולות אלה מכול וכול.

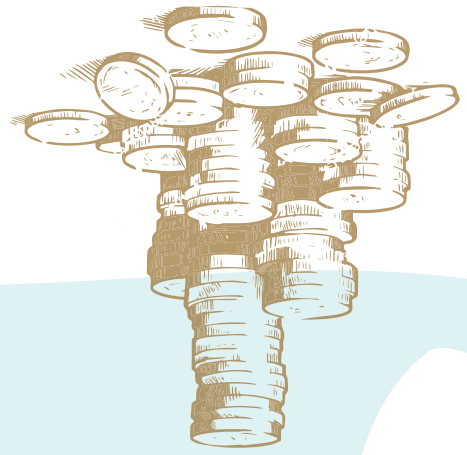
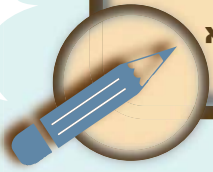
בשנת 1938, בעקבות מעשי רצח ופגיעה של ערבים ביהודים (ולמעלה מ-400 הרוגים), החליטו שלושה מחברי מחתרת האצ"ל, יוסף בן שלמה, אברהם שיין ושלום ז'ורבין, לעשות מעשה. בניגוד לעמדת הנהגת היישוב, שקבעה את מדיניות ההבלגה (לא לפעול נגד מעשים אלו ולהבליג עליהם), ובניגוד לעמדת מפקדיהם באצ"ל - זאב ז'בוטינסקי ומשה רוזנברג (אשר לא אישרו את הפעולה) - יצאו השלושה אל הכביש שבין צפת וראש פינה וזרקו רימון על אוטובוס נוסעים ערבי. למזלם של הנוסעים, הרימון לא התפוצץ. הבריטים תפסו את השלושה והעמידו אותם לדין. שלום ז'ורבין נמצא לא שפוי, אברהם שיין נידון למאסר בשל גילו הצעיר, ואת שלמה בן יוסף הוציאו הבריטים להורג. בעקבות פעילות זו אמר יצחק שדה, המפקד הראשון של הפלמ"ח (פלוגות המחץ, הפלוגות הצבאיות של ארגון ההגנה):

אנחנו הנוטרים [השומרים] הנוודים, היוצאים לילה-לילה למארכים על מנת להיפגש עם השונא [אויב] פנים אל פנים [...] אנחנו היננו יום-יום במעשינו נגד 'הבלגה', אנחנו בעד פגישה עם האויב פנים אל פנים, אנחנו בעד ההתקפה על הבסיסים של הכנופיות, אנחנו בעד הרדיפה אחרי השונא ומלחמה בו עד חורמה. אבל אנחנו נגד רצח. אנחנו נגד התנפלויות על עוברי דרכים, נגד התנקשויות בערבים עובדים שקטים [...] הרצח הוא שפל, יהיה הרוצח מי שיהיה.

(מתוך עיתון 'דבר' משנת 1938, מובא במאמר 'טוהר הנשק' מאת גילי חסין)

- א.** לאור דברי יצחק שדה קבעו בצה"ל את הקוד האתי - את החובות המוסריות ואת דרכי הפעולה הבלתי מקובלות בצבא. מדוע, לדעתכם, חשוב לנסח קוד כזה?
- ב.** על פי ידיעתכם, האם חיילי צה"ל מקפידים על הקוד האתי? האם שמעתם על מקרים שבהם חיילים עברו על קוד זה? מה היה המקרה ומה היו ההשלכות שלו על החיילים?

[illegible][illegible]

כגשמת בת/א/ס:
עצמאות כלכלית -
סמלים יהודיים וציוניים
על מטבעות ושטרות

לפניכם שטרות הכסף החדשים של ישראל. חלקם הונפקו כבר וחלקם יונפקו בשנים הקרובות.

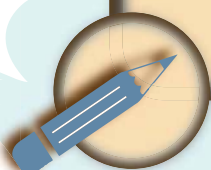
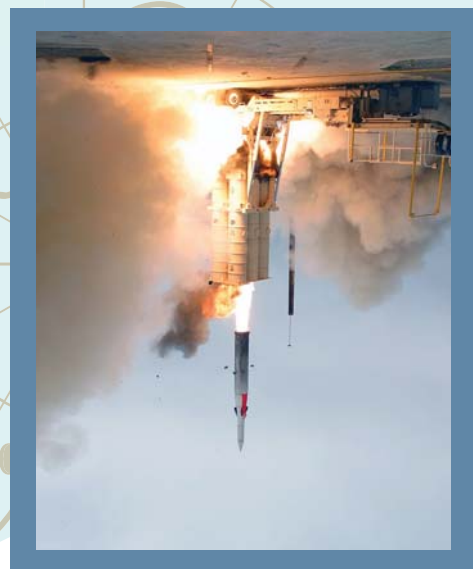
עצמאות מדינית

- א.** האם אתם מזהים את הדמויות שעל השטרות?
ב. מדוע, לדעתכם, נבחרו דווקא הם להופיע על השטרות של מדינת ישראל?
ג. מדוע בכלל מופיעות דמויות על שטרות הכסף? מה הדבר מבטא או מסמל?

015 554

[illegible]

פגש את פתאם:
מדע וטכנולוגיה - עמוד
התווך של המדינה

האזינו ל"שיר הפטנטים" מפי אורי זוהר.

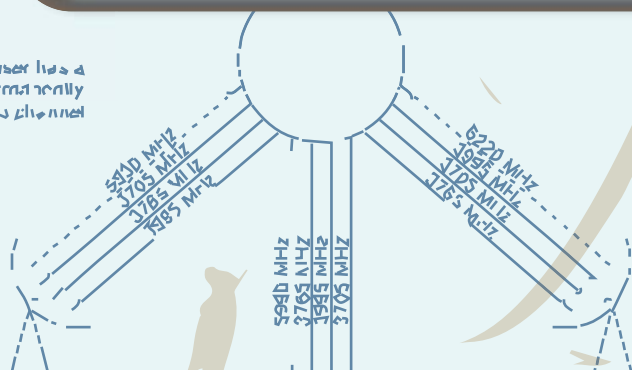
עצמאות מדינית

א. על אילו המצאות ישראליות שמעתם? האם יש המצאה שאתם אוהבים במיוחד?

ב. לו יכולתם לבחור לחקור כל נושא שבעולם, מה היה מעניין אתכם לחקור?

Each user has a
channel
connected to the

אחת השאיפות של פעילים ציוניים רבים הייתה לבסס את היישוב היהודי החדש בארץ ישראל על מחקר מדעי ופיתוח טכנולוגי. היו שראו בכך הגשמה של חברת המופת שאותה ביקשו להקים בארץ ישראל, היו שראו בכך רכיב חשוב בפיתוח היישוב היהודי בארץ, והיו שראו בכך כלי להקמת מדינה מודרנית מתקדמת כמו מדינות מערב אירופה, ארצות הברית וכדומה.

ואכן, כבר בימי ראשית הציונות, כשהיישוב היהודי עוד היה קטן ודל משאבים, מנהיגים ופעילים הקימו אוניברסיטאות, מכוני מחקר ותעשייה. שנת 1925 היא אחת השנים הסמליות מבחינה זו, כאשר שתי האוניברסיטאות הראשונות בישראל נפתחו בטקסים חגיגיים: בט"ו בשבט תרפ"ה, 9.2.1925, נערך טקס הפתיחה הרשמי של הטכניון בחיפה, וב-2 בניסן, 1.4.1925, נערך טקס הפתיחה הרשמי של האוניברסיטה העברית בהר הצופים בירושלים.

לטקס זה אף נכתב המנון המדמה את הקמת האוניברסיטה העברית לבניין בית המקדש. הנה חלק ממילותיו:

על הר הצופים מגדל אור,
ונשקף הוא בָּרוֹם.
אֶל נְגִהוֹ נִכְסֵף דֹּר וְדֹר,
הַתְּפִלָּל אֶלְיוֹ דָּם.

לְמֹל הַמִּדְבָּר, מֹל הַיָּם,
לְנֶכַח הָרָבִב
בֵּית מִקְדָּשׁ הוּד יִתְנוּסֵס שָׁם,
הַמִּדְבָּע יִנָּה בוֹ.

חוקרים רבים ומרצים חשובים ביותר שהיו שותפים להקמת האוניברסיטאות לא ראו בהקמת מוסדות אלו כלי בדרך להקמת מדינה יהודית דווקא. הם היו חלק מתנועת 'ברית שלום' שהאמינה שבארץ ישראל צריכה לקום מדינה דו-לאומית (מדינה אחת לשני עמים): יהודית וערבית.

- א.** בהמנון של טקס פתיחת האוניברסיטה מדמה המשורר את האוניברסיטה לבית המקדש. מה דעתכם על השוואה זו?
- ב.** מה תפקידו של המחקר המדעי והפיתוח הטכנולוגי במדינת ישראל, לדעתכם? האם זהו הייעוד המרכזי של מדינת ישראל? נמקו.

במרצת השנים הוקמו מוסדות לימוד נוספים, ומאז ועד היום המחקר המדעי והפיתוח הטכנולוגי הולכים ומתעצמים. כיום הם אחד התחומים המרכזיים התורמים לעצמאותה ולעוצמתה של מדינת ישראל: הם מאפשרים למדינת ישראל להיות עצמאית בתחומים רבים ולא להיזקק לשירותים של מדינות אחרות ולפיתוחים של מדינות אחרות, הם מחזקים את הקשרים של מדינת ישראל עם המדינות המפותחות בעולם, והם מזניקים את הכלכלה בכך שהם יוצרים מקומות עבודה רבים ומביאים משקיעים מהעולם. הישגים אלה מגשימים את חזונו של ראש הממשלה הראשון, דוד בן גוריון:

"בניין מולדתנו ותרבותנו לא ייכנו - בלי היות המדע עמוד התיכון של פעולתנו המשקית, היישובית והחינוכית".
(מתוך 'קרן השפע', מחקר מדעי ופיתוח טכנולוגי בישראל' מאת קפאי פינס, הוצאת מוסד ויצמן למדע, 1990, עמ' 79)

ניתן למנות הישגים חשובים ביותר של ישראל בתחומים אלו: ישראל נמצאת במקום השלישי בעולם במספר הפטנטים הרשומים ביחס למספר התושבים במדינה, ובאחד המקומות הגבוהים בפרסום מאמרים מדעיים ביחס למספר התושבים במדינה. בעשור האחרון זכו חמישה חוקרים ישראלים בפרס נובל (הפרס החשוב ביותר בעולם בכל הקשור לפריצות דרך מדעיות). מדינת ישראל היא אחת מתשע מדינות בלבד ששיגרו לוויין לחלל. היא מדורגת במקום 16 בעולם בייצוא של פיתוחים טכנולוגיים, ובמקום 17 בהישגים טכנולוגיים והמצאות שונות, החל בשימוש ביתי (למשל, מסחטת הדרים והחסן נייד - דיסק און קי - הם המצאות ישראליות) וכלה במערכות הגנה של מדינות (למשל, טיל החץ שבכוחו לפגוע בטיל אחר בזמן שהוא בשמיים).

- א.** לו הייתם בתפקיד חשוב שקובע במה המדינה תשקיע את הכסף, באילו תחומים מחקריים או פיתוחים טכנולוגיים הייתם בוחרים?